

NEMZETI SZAKKÉPZÉSI ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI HIVATAL

Összegző tanulmány
a Párhuzamos képzések és kis létszámú
szakképzések feltérképezése iskolai rendszerű
képzésben az állami feladatellátó rendszerben
című kutatás eredményeiről

Budapest, 2016

1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: 06 1 477 5600 – Fax: 06 1 210 1063 – www.nive.hu

**A kutatás a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanács javaslatára miniszteri
döntés alapján,
az NFA KA 3/2013.sz. támogatási szerződés keretében valósulhatott meg.**

Összegző tanulmány
a *Párhuzamos képzések és kis létszámú szakképzések feltérképezése*
iskolai rendszerű képzésben az állami feladatellátó rendszerben
című kutatás eredményeiről

Kereszty Orsolya

Kutatásvezető

ELTE PPK FELNŐTTKÉPZÉS-KUTATÁSI ÉS TUDÁSMENEDZSMENT
INTÉZET

közreműködött

Kraiciné Szokoly Mária – Benkei-Kovács Balázs – Üröginé Ács Anikó

Budapest

2016

Tartalom

Absztrakt	4
Abstract.....	7
Bevezetés.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1. A tanulás tartalmát meghatározó szakma-politikai és tudományos diskurzus nemzetközi kontextusban	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
2. Az iskolai tudásszerzés és tudástranszfer XXI. századi paradigmaticus értelmezése és annak társadalmi-gazdasági következményei.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
3. A párhuzamosság koncepciója a kerettantervekben és helyi tantervekben	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
4. A kerettantervek és pedagógiai programok vizsgálata	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
5. Kerettantervek.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
5. 1. 1. 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendeletben megfogalmazott szakközépiskolai kerettantervek – közismereti képzés	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
5.1. 2. 51/2012. (XII. 21.) EMMI rendeletben megfogalmazott szakiskolai kerettantervek – közismereti képzés	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
5. 2. A vizsgálatba bevont iskolák:	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
6. Az OKJ és a szakmacsoportok képzési portfóliójának átalakulása.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
6. 1. A szakképzések létszám szerint elkülöníthető klaszterei, a kislétszámú képzések	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
6.2. A szakmai záróvizsgák létszámadataiból nyert megállapítások az iskola rendszerű kislétszámú képzésekre vonatkozóan.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Zárszó.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Szakirodalom	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
Ábrajegyzék	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
MELLÉKLETEK	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
GLOSSZÁRIUM.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.

Absztrakt

Az oktatásügy reform törekvéseinek egyik fő célja, hogy képes legyen folyamatosan megújulni képes munkaerőt biztosítani a gyorsan változó gazdaság számára. A reformtörekvések megvalósításakor a képző intézményeknek számolni kell az új tudástranszfer-technológiákkal, a hatékony tanulási környezet és az egyéni és kiscsoportos tanulás támogatásának növekvő jelentőségével, stratégiai kérdésként kell kezelni az egyéni és szervezeti tudás és tanulás, az emberi erőforrás fejlesztés és menedzsment kérdéskörét. Ugyanakkor a duális képzés bevezetése kapcsán figyelni kell a párhuzamos képzés széleskörű alkalmazásának követelményére. Ez különösen nagy kihívást jelent a hagyományosan elméleti orientáltságú magyar szak- és felnőttképzés intézményrendszerének, ahol nem minden területen áll rendelkezésre a gyakorlati képzés intézményi háttere, a pedagógusok és szakoktatók híján vannak az ezirányú felkészültségnek és gyakorlatközpontú szemléletnek, és nincs olyan tanuló és pedagógust egyaránt motiváló rendszer, amely gyorsítaná a reformtörekvések sikeres megvalósulását, csökkentené a hátrányos helyzetű tanulók lemorzsolódását. és elősegítené, hogy a pedagógusok és az intézményvezetők egyaránt a változás gyakorlott előmozdítóivá váljanak. Pedig ez lenne a kulcsa annak, hogy a Rigai követelményeknek megfelelően a szakképzési kerettantervek képesek legyenek megerősíteni az alapkészségeket is magukba foglaló kulcskompetenciákat, hatékonyan használódjon fel a rendelkezésre álló képzési idő, és a tanulókat felkészítsék az élethosszig tartó tanulásra. A reformfolyamatok megvalósításakor arra is figyelemmel kell lenni, hogy a szakképzés képzési palettája igen széles, benne megtalálhatók azok a szakterületek, kis létszámú képzések, amelyekre különös figyelmet kell fordítani. Kutatásunkban elvégeztük a vizsgálatba bevont iskolák helyi tantervének vizsgálatát a párhuzamos képzés szempontjából. A szabadon felhasználható órakeretek vizsgálatából, illetve tágabban a vizsgálatba bevont pedagógiai programokból arra kerestük a választ, hogy milyen mértékben tartják fontosnak a vizsgált intézmények a lemorzsolódás csökkentését, és párhuzamosan a bennmaradás, a tanulási folyamatok eredményes támogatását. Áttekintettük a párhuzamosság koncepcióját a törvényi háttérben és a kerettantervekben: azt, hogy az alpműveltség „megerősítése” megjelenítődik-e az iskolai oktatás-nevelés kiemelt céljai között. Mivel a képzésekben az elmélet és gyakorlat arányát jogszabály határozza meg, vizsgálatunkban véletlenszerűen, de az összefüggő kutatások alapján

kiválasztott öt intézmény szabad keretben felhasználható 10%-nyi órakeret felhasználási módjának és tartalmának táblázatos áttekintése alapján következtettünk az intézmény deklarált vagy implicit tanulási, oktatás-nevelési céljaira.

A vizsgálat alapján alapvető különbséget találtunk a két iskolatípus között, a stratégia kidolgozottságot és mélységet szempontjából. A vizsgált elemek a dokumentumok, a stratégiaalkotás szintjén sem jelennek meg kellő hangsúllyal, és kevésbé jelenik meg az élethosszig tartó tanulásra történő felkészítés. A szakiskolákban jóval kevesebbszer említődnek a vizsgált elemek, kontextualizálódnak az önálló, önszabályozó és élethosszig tartó tanulásra való felkészítés elemei.

Ami a kislétszámú képzések kérdéskörét illeti, általánosságban elmondható, hogy a legkisebb csoportba tartozó, általunk *veszélyeztetett szakképesítésként* elnevezett klaszterbe mind Magyarországon, mind Németországban számos kézműves szakma tartozik. Hazánkban a Kárpitos (26 fő), Faesztergályos (27 fő), Könyvkötő (11 fő), a Keramikus (13 fő) vagy a Kőfaragó, műköves (29 fő), Ötvös (19 fő) tartoznak ide. A képzési létszámokból kiindulva nehéz feladat a szakképzési rendszer gazdasági adekvitásából következtetéseket levonni, illetve profiltisztításra javaslatot tenni.

Az 50 fő alatti vizsgázó számmal rendelkező képzések jellemzői kérdésében - a középiskolák vizsga-nyilvántartási adatai alapján - megállapítható, hogy 2014-ben összesen 277 képzés esetében volt 50 fő alatt a vizsgázók száma. A képzések legnagyobb hányadát a műszaki, ipari és építőipari képzések adták, jelentős a humán tudományokat, művészeteket és a szolgáltatásokat képviselő képzések száma, ugyanakkor az oktatás területéről mindössze 1 képzést találunk. A Művészet, közművelődés, kommunikáció szakmacsoport esetében összességében megállapíthatjuk, hogy 11 szakképesítés esetében lehetett nagyobb vizsgázói létszámot regisztrálni, illetve 18 szakképesítés esetében beszélhetünk kislétszámú szakképzésről. A szakmacsoportokhoz tartozó 19 szakképesítés esetében azonban egyáltalán nem történt vizsgaesemény a 2014. évben. Ez magas aránynak tekinthető, mivel a szakmacsoport képzéseinek több mint 30%-át érintette, és összefüggésben áll a területhez tartozó egyes szakképzések alacsonyabb munkaerőpiaci értékével.

Egy-egy ritka szakképesítés megóvása a tudás egyfajta megőrzése, a tudástranszfer egy eszköze lehet. Ezért megállapítható, hogy a szakképzési rendszer aktuális napi feladatainak ellátása mellett, valamint a tömegesen képzett munkaerő

biztosítása mellett egyfajta szakmai és kulturális örökségvédelmi feladatot is elláthat a kis- és veszélyeztetett létszámú képzések megóvása, fenntartása által.

Abstract

One of the main goals of the educational reform efforts is to ensure that education can supply the quickly changing economy with a workforce that is continuously able to renew itself. While realizing the reforms, educational institutions must take into consideration new technologies of knowledge transfer, effective learning environments and the increasing significance of supporting individual and small group learning. Individual and organizational teaching and learning, human resource development and management must be understood as strategic questions. However, when introducing dual training one must keep in mind the requirements of the wide-ranging application of parallel training. This is an especially big challenge for the traditionally theory-oriented Hungarian system of vocational and adult educational institutions where the institutional background for practical training is not available in every field, teachers and trainers often lack the preparedness and hands-on approach, and a system that motivates teachers and students alike -- which would accelerate the successful realization of the reforms and decrease the number of disadvantaged students' who leave school prematurely – is absent. It would also help teachers and heads of institutions to become experienced facilitators of changes. These would be the key to ensure that the curriculum framework of vocational training is able to strengthen key competences that include basic skills and be able to use available training time effectively and prepare students for lifelong learning. During the realization of reform processes one must also keep in mind that the training palette of vocational training is quite wide and includes those fields and small-group trainings that need special attention.

In our research we looked at the local curriculum of the involved schools from the perspective of a parallel training, and sought to answer the following question (through the study of freely available time frames and pedagogical programs): to what extent do these schools prioritize decreasing premature school leaving and the successful support of learning processes and staying in school? We reviewed the concept of parallelism both in the legal background and in the curriculum frameworks, and studied whether the concept of 'strengthening' of basic education appears among the high priorities of school education. Since the ratio of theory and practice in education is defined by legislation, we chose five random institutions (affected by our investigations), and studied how they utilised the allotted 10% freely

available class time and the content of these classes, then we drew conclusions about the institution's declared or implicit learning and educational goals.

Regarding strategic maturity and depth, our study has found basic differences between two school types. The studied elements do not appear with the emphasis necessary in the documents or on the level of strategy development. Preparation for lifelong learning is underemphasized as well. In vocational schools the studied elements appear significantly less, and the elements of preparing for autonomous, self-regulating and lifelong learning are also less contextualized.

Regarding the question of small group training, it can generally be said that the cluster of the smallest groups, called *endangered qualifications* in our research, includes a number of handcraft industries both in Hungary and in Germany. In Hungary this includes upholsterer (26 people), wood turner (27 people), bookbinder (11 people), ceramist (13 people), stonemason (29 people) and goldsmith (19 people). Based on the number of students enrolled, it is hard to draw conclusions about the vocational training system's economic adequacy or to make suggestions about profile cleansing.

Regarding courses with less than 50 examinees (numbers based on the exam-registration data of secondary schools) we found that in 2014 there were altogether 277 trainings with less than 50 people taking the exam. The majority of these were technical, industrial and construction trainings; there was a significant amount of humanities, arts and services related trainings, and only one training related to education.

In the vocational group of „Arts, communication and cultural mediation” the statistical analysis of the exam database showed that 11 vocational trainings were popular and 18 vocational training were educated in small numbers. However, 19 of the training programs belonging to this professional sphere were not registered at all in the 2014 exam statistics, which is in strict relationship with the limited economical impact of several professions, and affect all together 30 % of the professional domain.

Protecting a rare vocation is a form of knowledge preservation. The development of learning abilities (that is, from the students' point of view, the competence of learning and knowledge management, knowledge of learning strategies, the reflective use of knowledge, the ability to direct the learning process) can be tools of knowledge transfer. Thus, we can say that the vocational training system, in addition to the daily performance of its duties and supplying a large

volume of trained workforce, has a certain duty of professional and cultural heritage protection by protecting and maintaining endangered and/or small-number trainings.